

Något om läkares tystnadsplikt enligt svensk rätt.

Av byråchefen vid riksåklagarämbetet, hovrättsrådet YNGVE SÖDERLUND.

Såsom framhållits i en tidigare artikel i denna tidskrift¹⁾ är läkares tystnadsplikt en etisk regel, lika gammal som läkekonsten själv. Vad angår den historiska utvecklingen av tystnadsplikten för läkare i Sverige synes åtminstone sedan början av 1600-talet en del furstliga personer ha påfordrat, att deras livläkare skulle avlägga särskilda eder. Dessa eder hade formen av tro- och huldhetsförsäkringar och innefattade även i vissa fall utfästelse om tystnadsplikt. Så småningom blev det vanligt att jämväl andra läkare avlade ed. I de formulär som tid efter annan genom olika författningar fastställdes för sådana eder finnas försäkringar om tystnadsplikt inryckta. Sedan läkareden avskaffats i slutet af 1880-talet, intogs föreskrift om läkares tystnadsplikt i den läkarinstruktion som utfärdades den 31. oktober 1890. Bestämmelser härom ha sedermera influtit i 1911 års läkarinstruktion och i den nu gällande läkarinstruktionen den 19 december 1930.²⁾

I sistnämnda författning stadgas i § 60:

»Ei må läkare yppa vad honom i denna hans egenskap blivitt i förtroende meddelat, ej heller i oträngt mål uppenbara vad han själv funnit angående sjukdom och dess uppkomst; dock att denna läkares plikt icke medför någon inskränkning i hans skyldighet att verkställa förrättning och avgiva utlåtande eller intyg samt därvid förfara enligt gällande författningar och instruktioner.«

Jämväl i vissa andra författningar finnas bestämmelser om läkares tystnadsplikt.³⁾ Vanligen har åt dessa bestämmelser givits den utformningen, att läkare ej må i oträngt mål yppa något om vad han erfarit vid den befattning han tagit med ärendet. I fråga om omfattningen av läkares tystnadsplikt synes man vara hänvisad till en tolkning av begreppet »i oträngt mål«. Att en sådan tolkning är förenad med stora svårigheter är uppenbart med hänsyn till de mångskiftande

¹⁾ *Motzfeldt*: Lägers Taushetsplikt i *Nordisk Tidskrift för Kriminalvidenskab* 1949 s. 56.

²⁾ En utförligare historik har lämnats av *Harald Kjerrulf*: Vittnesplikten och läkarnas tystlåtenhetsplikt, *Hygiea* 1921 s. 721 ff.

³⁾ Se bl. a. 25 § lag den 20 juni 1918 ang. åtgärder mot utbredning af könssjukdomar, 8 § lag den 17 juni 1938 om avbrytande av havandeskap, 6 § lag den 23 maj 1941 om sterilisering och 6 § lag den 24 mars 1944 om kastrering.

förhållanden under vilka spörsmålet kan uppkomma. Bedömandet huruvida upplysningar angående en patient må lämnas eller icke bliver i sista hand avhängigt av läkarens eget omdöme. De uttalanden som här följa ha endast karaktären av några allmänna synpunkter på frågan med angivande av de fåtaliga exempel, som finnas i domstolspraxis.

Främst bör måhända framhållas, att tystnadsplikten är tillkommen uteslutande av hänsyn till patienten. Det gäller således att i varje särskilt fall avgöra, huruvida något patientens berättigade intresse trädes för när genom att viss uppgift lämnas. Om upplysningar givas angående den sjuke utan att någon förfrågan gjorts och då upplysning ej heller eljest påkallas exempelvis underrättelse till nära anhörig om omständigheter av särskild vikt, föreligger uppenbarligen ett åsidosättande av tystnadsplikten.⁴⁾ Ej heller äger läkare på begäran av enskild person utfärda intyg av innehåll att viss person av läkaren behandlats får angiven sjukdom utan medgivande av den intyget avser.⁵⁾ Å andra sidan torde tystnadsplikten icke utgöra hinder för en läkare, som funnit att en patient exempelvis till följd av sinnessjukdom är oförmögen att sköta sin tjänst eller vårda sitt gods, att till patientens eget bästa och under diskreta former upplysa därom.⁶⁾ Tystnadsplikten läser vidare icke medföra skyldighet för läkare att hemlighålla patientens namn då särskild anledning förefinnes att lämna uppgift därom exempelvis vid inddrivning av arvode eller avgivande av uppgift till skattemyndighet.⁷⁾

Undantag från den allmänna tystnadsplikten har gjorts i ett stort antal fall genom att föreskrifter givits om att det åligger läkare att göra anmälningar i olika hänseenden. De intressen som ansetts böra medföra sådana undantag från principen om läkares tystnadsplikt äro av skilda slag. Hänsyn till den allmänna folkhälsan har sålunda ansetts kräva att läkare lämna uppgift om inträffade fall av epidemiska och vissa andra smittosamma sjukdomar och om tuberkulos ävensom rörande sjukdomsfall, som kan vara föranlett av hälsofarligt arbete.⁸⁾ Anmälningsskyldighet har även föreskrivits

⁴⁾ Se Med. styr. cirk. skriv. den 21 juni 1935 ang. tystlåtenhetsplikt för dem, som meddela sjukvård, m. fl.

⁵⁾ Se rättsfall i Svensk Juristtidning 1930 s. 75 ävensom ett av medicinalstyrelsen den 5 februari 1930 i målet avgivet yttrande, återgivet i Svenska Läkartidningen 1930 s. 319 ff. Jfr ock *Israel Holmgren*: Krav på läkaren och hans verksamhet i sistnämnda tidning 1932 s. 945.

⁶⁾ Se i not. 5 omnämnt yttrande s. 321. Jfr. ock *Einar Sjövall*: Rättsmedicin, Stockholm 1946, s. 16.

⁷⁾ Se justitieombudsmannens ämbetsberättelse 1936, s. 162 ff.

⁸⁾ Se 2 § 3 mom. epidemilagen den 19 juni 1919, 3 § tuberkulosförordningen den 31 mars 1939 samt 59 § 4 och 6 mom. allmänna läkarinstruktionen.

till främjande av den socialmedicinska verksamhet som samhället bedriver å skilda områden. Det åligger sålunda läkare som under sin verksamhet erhåller kännedom om förhållanden som böra föranleda ingripande av fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd eller nykterhetsnämnd att göra anmälan till det kommunala organ som har att taga befattning med fallet.⁹⁾ Undantag från tystnadsplikten har ock för tillgodoseende av ett viktigt socialhygieniskt intresse föreskrivits i lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar. Sålunda åligger det enligt särskilda bestämmelser i lagen sundhetsinspektör d.v.s. förste provinsialläkare, förste stadsläkare eller särskild av hälsovårdsnämnd utsedd läkare i stad, som på grund av anmälan enligt lagen har skälig anledning antaga att koppleri förekommer att göra anmälan därom till vederbörande åklagare. I syfte att på lagstiftningens område effektivisera kampen mot könssjukdomarna har vidare från och med den 1 juli 1948 i nyssnämnda lag införts en bestämmelse som medför en uppmjukning af lagens sekretessbestämmelser. Syftet härmed har huvudsakligast varit att söka åstadkomma ökade möjligheter att beivra brott mot 14 kap. 21 § strafflagen, enligt vilket lagrum den straffas som överför könssjukdom å annan eller utsätter annan för fara at bliva smittad av sådan sjukdom. Genom de nya bestämmelserna har sundhetsinspektör, vilken på grund av anmälan som inkommit till honom enligt bestämmelserna i lagen finner anledning antaga att gärning som nyss sagts föröfvats berättigats göra anmälan till åklagare då särskilda skäl föreligger. Anmärkas må att sådan anmälan från sundhetsinspektören i regel endast kan komma att avse sådana sjuka, som själva ha skuld til att deras namn kommit til sundhetsinspektörens kännedom, exempelvis personer som ej följt läkarens föreskrifter eller som anmälts i egenskap av smittkälla. I samband med bestämmelsens tillkomst framhölls ock att befogenheten att göra anmälan till åklagare borde begagnas med försiktighet.¹⁰⁾

Även i andra fall kan läkare nödgas vara verksam för att brottslig gärning skall komma till myndighets kännedom. Enligt svensk lag åligger det nämligen envar i fråga om vissa brott av mycket svår eller farlig beskaffenhet att i tid anmäla eller avslöja straffbelagd gärning som är å färde, om detta kan ske utan fara för honom själv eller någon av hans närmaste. Skyldighet föreligger sålunda att söka avvärja exempelvis högförräderi, spioneri, uppror, mord, grov miss-handel, mordbrand, sabotage och spridande av gift eller smitta.

⁹⁾ Se 23 § fattigvårdslagen, 17 § barnavårdslagen och 10 § alkoholistlagen.

¹⁰⁾ Se Kungl. Maj:ts prop. 1948 nr 40 s. 30 och 2:a lagutskottets utl. 1948 nr 11 s. 10.

Underlåtenhet att avslöja sådant brott är belagt med straff. Det torde icke kunna göras gällande att tystnadsplikten för läkare medför något undantag från den sålunda stadgade allmänna skyldigheten för envar att meddela myndigheterna misstanke om hotande brott. Bortsett från nyss angivna skyldighet och från sundhetsinspektörs förut anmärkta anmälningsplikt rörande koppleri är emellertid en läkare lika litet som någon annan enskild person skyldig vara verksam för att hindra brottslig gärning eller pliktig angiva den som förövat brott. Vid sådant förhållande torde tystnadsplikten lägga hinder i vägen för läkaren att utan patientens samtycke med angivande av dennes namn exempelvis anmäla en abortör för polisen. Om emellertid patienten avlider torde sådan anmälan kunna göras utan att tystnadsplikten därigenom åsidosättes. Det synes nämligen kunna göras gällande att patientens intresse i sådant fall icke trädes för när.

En intressekollision som i detta sammanhang särskilt är att uppmärksamma är den som kan uppkomma mellan läkares tystnadsplikt och den vittnesplikt som åvilar envar medborgare. Spörsmålet och vissa andra därmed sammanhängande frågor ha för svensk rätts del i lagstiftningsväg vunnit sin lösning i den rättegångsbalk som börjat tillämpas med 1948 års ingång. I 36 kapitlet vilket handlar om vittne stadgas i 5 § att läkare, barnmorska och deras biträden icke må höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrots dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den till vilkens förmån tystnadsplikten gäller samtycker därtill. Undantag har gjorts då fråga är om utsaga i mål angående brott varå icke kan följa lindrigare straff än straffarbete i två år. Vittnesplikt gäller sålunda utan inskränkning exempelvis i mål som rör mord, dråp, uppsåtlig misshandel, varav döden följt, våldtäkt, incestbrott med barn under 15 år eller mordbrand. Det stadgade undantaget från tystnadsplikten i grövre brottmål är betingat av det allmänna intresset av fullständig utredning i sådana mål.¹¹⁾ I anslutning till detta stadgande om vittnesplikt har i 38 kap. 2 § rättegångsbalken, där bestämmelser givas om s.k. editionsplikt d.v.s. skyldighet för innehavare av skriftlig handling som kan antagas äga betydelse som bevis att förete handlingen i rättegång föreskrivits, att befattningshavare eller annan som avses i 36 kap. 5 § ej må förete sådan handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant att han ej må höras som vittne därom.¹²⁾

Enligt uttalande av processlagberedningen har vid bestämmande

¹¹⁾ Se Nytt Juridiskt Arkiv 1943 avd. II s. 468.

¹²⁾ Jämväl vid utformningen av reglerna om beslag — d.v.s. omhändertagande av föremål som kan antagas äga betydelse för brottsutredning eller vara åtkommet

av tystnadspliktens omfattning på sätt som skett anknutits till den uppfattning som i praxis gjort sig gällande beträffande läkares skyldighet att vittna. Därvid har hänvisats till ett i Nytt Juridiskt Arkiv 1925 s. 269 återgivet rättsfall.¹³⁾ Då sagda rättsfall med hänsyn till vad processlagberedningen sålunda anfört är av intresse vid tillämpningen av bestämmelsen i 36 kap. 5 § rättegångsbalken, skall här lämnas en kortfattad redogörelse för detsamma.

I ett vid en häradsrätt anhängigt mål om äktenskapsskillnad på grund av hor lämnade häradsrätten mannen tillåtelse att såsom vittne vid rådhusrätten i Jönköping höra en läkare H. vilken tjänstgjort såsom lasaretsläkare vid länslasarettet i staden.

Mannen instämde läkaren till rådhusrätten och yrkade, att som hustrun varit intagen å lasarettets barnsbördavdelning under tid då H. tjänstgjorde som läkare där H. måtte såsom vittne höras om, huruvida hustrun å lasarettet nedkommit med ett foster och om så var fallet, vid vilken tid fostret kunde ha avlats.

Läkaren anhöll skriftligen att han måtte befrias från skyldighet att inställa sig för att avgiva vittnesmål. H. anförde därvid som skäl bl.a. att vittnesmål av honom rörande de av mannen angivna omständigheterna icke var förenligt med 60 § i då gällande läkarinstruktion.¹⁴⁾

Rådhusrätten yttrade i beslut den 11 augusti 1924: »Enär de faktiska omständigheter, varom vittnesförhör med H. begärts, icke kunna anses vara av den beskaffenhet att H. genom att om dem avgiva vittnesmål kan anses yppa vad honom i förtroende i hans egenskap av läkare blivit meddelat eller i oträngt mål uppenbara vad han angående sjukdom eller dess uppkomst själv funnit,

prövar rådhusrätten lagligt lämna utan avseende vad H. i sina skrifter anfört,

och ålägges H. att inställa sig inför rådhusrätten den 15 september 1924.«

genom brott — har hänsyn tagits till bestämmelsen i 36 kap. 5 § om inskränkning i vittnesplikten. Sålunda stadgas i 27 kap. 2 § undantag från den allmänna regeln om när beslag må ske. Undantaget innebär att beslag ej får läggas å skriftlig handling om dess innehåll kan antagas vara sådant att någon som avses i 36 kap. 5 § ej får höras såsom vittne därom och handlingen innehaves av denne eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller. Har däremot handlingen kommit i tredje mans besittning finnes intet hinder mot beslag. Sådant må ock göras när tystnadsplikt jämlikt 36 kap. 5 § ej gäller. Stadgandet avser enligt uttalande i motiven icke blott skriftliga meddelanden mellan den misstänkte och hans läkare utan även andra handlingar t.ex. läkarjournaler. Se Nytt Juridiskt Arkiv 1943 avd. II s. 360.

¹³⁾ Se Nytt Juridiskt Arkiv 1943 avd. II s. 467 f.

¹⁴⁾ Bestämmelsen är likalydande med den å sid. 7 härovan intagna, i nu gällande läkarinstruktion meddelade bestämmelsen om läkares tystnadsplikt.

När H. å den sålunda bestämda dagen vägrade att avlägga vittnesmål om de omständigheter som omförmäldes i stämningen, förelade rådhusrätten H. vid vite av 50 kronor att den 22 september 1924 avlägga vittneseden och avgiva vittnesmål.

När vittnesförhöret sistnämnda dag skulle äga rum förklarade H. att han fortfarande vägrade vittna. Rådhusrätten yttrade i beslut samma dag bl. a. följande: »Som H. genom rådhusrättens beslut den 15 september 1924 blivit förelagd, vid vite av 50 kronor, att den 22 samma månad avgiva vittnesmål men sådant underlåtit;

alltså prövar rådhusrätten lagligt förplikta H. att utgiva det honom föresatta vitet, 50 kronor.«

Läkaren anförde besvär i Göta hovrätt och yrkade att rådhusrättens beslut att utdöma vitet måtte upphävas.¹⁵⁾

Hovrätten utlät sig beträffande utdömande av vitet: »Enär omständigheterna i förevarande fall, i vilket patienten varit intagen å allmänt sjukhus, icke gåvo vid handen att H. genom det begärda vittnesmålets avläggande skulle komma att yppa något som blivit honom i hans egenskap av läkare i förtroende meddelat, eller vad han i sammanhang med dylikt meddelande själv iakttagit,

alltså och på de av rådhusrätten anförda skäl prövar hovrätten lagligt fastställa rådhusrättens beslut i vad H. därigenom dömts att utgiva det förelagda vitet, 50 kronor.«

En ledamot i hovrätten var skiljaktig i fråga om utslagets motive-ring.

H. fullföljde talan.

Högsta Domstolen yttrade: »Enär såvitt i målet förekomna omständigheter gåvo vid handen, det icke kunde antages att H. skulle genom besvarande av de frågor, angående vilka vittnesförhör begärts, komma att yppa något, som finge anses hava blivit honom i hans egenskap av läkare i förtroende meddelat eller vad han i anledning av dylikt meddelande själv iakttagit,

samt rådhusrätten följaktligen icke av den H. åliggande tystnadsplikten varit hindrad att förelägga H. vite,

prövar Högsta Domstolen rättvis fastställa det slut, överklagade utslaget innehåller.«

Ett justitieråd svar skiljaktig beträffande motiveringen och yttrade: »Med hänsyn till de omständigheter, varom vittnesförhör med H. påkallats, och vad i målet förekommit innan det nu förelagda vitet blev H. förelagt måste väl antagas, att den läkare åliggande skyldigheten att icke yppa vad honom i förtroende meddelats eller vad han med föranledande av sådant meddelande själv iakttagit bort vid

¹⁵⁾ Upplysas må att såväl enligt äldre rätt som enligt den nu gällande kan särskild talan icke föras mot beslut, varigenom domstol yttrat sig om skyldighet att vittna. I samband med talan mot utdömande av förelagt vite kan emellertid prövning påkallas även av vitesföreläggande. Se uttalande i motiven till rättegångsbalken i Nytt Juridiskt Arkiv 1943, avd. II s. 615.

vittnesförhöret av domstolen anses utgöra hinder för H. att uttala sig i vissa hänseenden, i vilka det kunde ifrågakomma att tillspörja honom,

men enär det icke bort förutsättas att H. av sin berörda tystlåtenhetsplikt skulle bliva förhindrad att avgiva någon som helst utsaga i målet,

samt rådhusrätten förty ägt fog för sin åtgärd att förelägga H. vitet,

och H. försuttit detsamma,

prövar jag lagligt fastställa det slut överklagade utslaget innehåller«.

I Högsta Domstolens utslag har särskilt framhållits betydelsen av omständigheterna i det särskilda fallet när det gäller att avgöra huruvida den läkare åvilande tystnadsplikten utgör hinder för honom att avlägga vittnesmål. Härav synes vara berättigat antaga, att icke enbart den omständigheten att ett läkarbesök skett i och för sig medför skyldighet för läkaren att antaga besöket vara en handling i förtroende.¹⁶⁾ Å andra sidan torde icke för tillämpning av inskränkningen i läkares vittnesplikt böra krävas att patienten uttryckligen angivit att de uppgifter han lämnar till läkaren förutsätter tysthetslöfte. Det är tillräckligt att uppgifterna lämnats under sådana omständigheter att det skäligen kan antagas ha skett i förtroende.¹⁷⁾ Att angiva några generella regler för bedömandet av frågan när sagda förutsättning är för handen låter sig givetvis icke göra. Olika omständigheter såsom sjukdomens art och patientens enskilda personliga förhållanden äro härvid av betydelse.

Av målet liksom av den utformning bestämmelsen i 36 kap. 5 § erhållit framgår, att någon skillnad i tystnadsplikten icke finnes mellan vad läkaren i förtroende erfarit och vad han i samband därmed iakttagit.¹⁸⁾

Av rättsfallet lärers även framgå att i fråga om tystnadsplikten samma regler gälla då fråga är om patient som är intagen å allmän sjukvårdsinrättning som när det gäller någon som behandlas av en läkare i dennes privata praktik.

Åsidosättande av tystnadsplikten kan vare sig detta sker genom muntligt meddelande eller genom utlämnande av handling medföra påföljd i form av straff och skadestånd. Brott mot tystnadsplikt är

¹⁶⁾ Se *Olof Löthner*: Ytterligare om vittnesplikten och läkarnas tystlåtenhetsplikt i Svenska Läkartidningen 1930 s. 1334.

¹⁷⁾ Se motiven till rättegångsbalken, Nytt Juridiskt Arkiv 1943 avd. II s. 468.

¹⁸⁾ Att tvekan härom tidigare funnits framgår av det i Svensk Juristidning 1922 s. 65 refererade rättsfallet.

att bedöma olika i sådana fall då detsamma tillika innebär ett åsidosättande av tjänsteplikt och de då så icke är förhållandet. Tjänsteläkare som obehörigen yppar något som han i sin egenskap av ämbets- eller tjänsteman är pliktig hemlighålla kan sålunda straffas för brott mot tystnadsplikt jämlikt 25 kap. 3 § strafflagen. Jämlikt detta lagrum kan å brottet följa suspension eller avsättning eller, där brottet är ringa, böter. I vissa fall fordras angivelse av målsägande för att allmänt åtal skall kunna ske. Åsidosätter annan läkare än tjänsteläkare tystnadsplikten kan straff följa jämlikt § 61 i allmänna läkarinstruktionen eller enligt särskild straffbestämmelse i den författning vari tystnadsplikten föreskrives.¹⁹⁾ Nyssnämnda straffbestämmelser äro också tillämpliga å brott mot tystnadsplikten som begås av tjänsteläkare då brottet icke tillika innebär ett åsidosättande av tjänsteplikten exempelvis när den felaktigt lämnade uppgiften erhållits under utövning av privatpraktik. Straffsatsen i läkarinstruktionen är dagsböter och i de särskilda lagarna vanligen dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Åsidosättande av tystnadsplikt kan också föranleda disciplinär bestraffning av medicinalstyrelsen.

För beivran av åsidosatt tystnadsplikt genom tryckt skrift gälla de särskilda regler som äro givna för tryckfrihetsbrott i allmänhet. Från och med 1950 års ingång regleras ifrågavarande spörsmål i den tryckfrihetsförordning som antagits vid 1948 och 1949 års riksdagar. Såsom huvudregel gäller därvid att straff för otillåtet yttrande i tryckt skrift endast kan utkrävas i den omfattning och i den särskilda ordning som angives i förordningen. Härifrån har dock givits ett undantag som i detta sammanhang är av betydelse. Beträffande brott mot tystnadsplikt gäller sålunda enligt 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, att om någon som på gund av allmän befattning fått kännedom om förhållande vilket han enligt lag icke ägt röja bryter mot tystnadsplikten, han kan åtalas och straffas enligt vanliga straffrättsliga bestämmelser. Med lag förstås allenast stadgande som tillkommit genom samfällt beslut av Konung och riksdag. Tystnadsplikt som allenast förskrivits i administrativ författning omfattas sålunda icke av undantaget. Nyssnämnda bestämmelse i tryckfrihetsförordningen medför bl. a. att tjänsteläkare som genom offentliggörande i tryckt skrift lämnar uppgift om något som han erfarit under utövningen av sin tjänst och som han enligt särskild bestämmelse i lag²⁰⁾ är skyldig hemlighålla kan straffas enligt 25 kap. § 3 strafflagen. Innebär offentliggörandet däremot ett åsidosättande av den tystnadsplikt, som föreskrives i läkarinstruktionen, vilken instruktion icke

¹⁹⁾ Jfr. not. 3.

²⁰⁾ Jfr not. 3.

har karaktären av lag, äro vanliga tryckfrihetsrättsliga ansvarsregler tillämpliga, vilket medför att ansvar t. ex. för uppgift i periodisk skrift åvilar utgivaren. Undantagsbestämmelsen har ej heller avseende å privatpraktiserande läkare, som ju icke inneha allmän befattning, även om offentliggörandet innebär ett åsidosättande av en legal tystnadsplikt. Jämväl i sist angivna fall gälla de i tryckfrihetsförordningen givna allmänna reglerna om ansvar för tryckfrihetsbrott.

Yngve Söderlund.

Alkoholistbehandling.

Af dr. KARL TEILMANN, Psykopatanstalterne i Herstedvester.

Alkoholproblemet er utvivlsomt større end man almindeligvis antager. Efter fremkomsten af nye behandlingsmæssige muligheder har vi fx. på psykopatanstalten set, hvorledes tilbøjeligheden til at stille diagnosen alkoholisme er steget. Og at også den mere skjulte alkoholisme er blevet undervurderet, synes at fremgå af erfaringer fra en undersøgelse af forsorgsklientelet, iværksat af socialministeriet. Ved denne undersøgelse har vi set adskillige tilfælde, hvor mandens alkoholisme har ødelagt hjemmet, der er blevet opløst. Manden klarer sig, men kone og børn træffer man som socialkontorets klienter.

Inddeling af alkoholisterne i forskellige grupper er forsøgt mange gange, væsentligst ud fra rent medicinske, lægevidenskabelige kriterier.

Skal man imidlertid overveje, hvilke veje man må betræde i alkoholismens bekæmpelse, tror jeg, det er mere frugtbart at gå ud fra *sociale kriterier*. Jeg kan tænke mig en grov tredeling, hvor den *første gruppe* omfatter de personer, der på engelsk betegnes som »social-drinkers«, et udtryk, der ikke ganske dækkes af det danske »selskabsdranker«, der er noget tvetydigt, idet man herved kan forstå personer, der kun drikker i selskab med andre, uafhængigt af hvor forfaldne til misbruget de er. Personerne i denne første gruppe er netop »sociale«, deres sociale tilpasning er ikke ødelagt af deres drikkeri, de passer deres erhverv, og selv om de måske har hjemlige konflikter, er disse ikke af så indgribende art, at deres egen eller familiens situation i forhold til samfundet ændres derved.

Den *anden gruppe* omfatter dem, der er forfaldne til spiritus i en sådan grad, at deres sociale situation påvirkes. De mister deres arbejde, deres hjem går måske i opløsning, de bliver forsømmelige familieforsørgere eller de kommer ud i kriminalitet som følge af drikkeriet. Herudover karakteriseres de — i mod-